

EUROOPA KOHTU OTSUS

16. juuli 1992*

Äriühinguõigus – Direktiiv 77/91/EMÜ

[...]

Kohtuasjas C-83/91,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel esitatud Landgericht Hannoveri eelotsusetaotlus nimetatud kohtus pooleliolevas menetluses järgmiste poolte vahel:

Wienand Meilicke

ja

ADV/ORG A AG,

eelotsuse tegemiseks nõukogu 13. detsembri 1976. aasta teise direktiivi 77/91/EMÜ tagatiste kooskõlastamise kohta, mida liikmesriigid äriühingu liikmete ja kolmandate isikute huvide kaitseks EMÜ asutamislepingu artikli 58 teises lõigus tähendatud äriühingutelt nõuavad seoses aktsiaseltside asutamise ning nende kapitali säilitamise ja muutmise, et muuta sellised tagatised ühenduse kõigis osades võrdväärseteks (EÜT 1977, L 26, lk 1), tõlgendamise kohta,

EUROOPA KOHUS

koosseisus: koja esimees presidendi ülesannetes F. A. Schockweiler, koja esimees P. J. G. Kapteyn, kohtunikud G. F. Mancini, C. N. Kakouris, J. C. Moitinho de Almeida, M. Diez de Velasco ja M. Zuleeg,

kohtujurist: G. Tesauero,

kohtusekretär: vanemametnik H. A. Rühl,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

– Rechtsanwalt Wienand Meilicke, Bonn, enda nimel,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

- ADV/ORGA AG, esindaja: Rechtsanwalt H. Dingier, Frankfurt,
- Saksamaa valitsus, esindajad: liidu justiitsministeeriumi kõrgem ametnik H. Teske, justiitsministeeriumi kõrgem ametnik K. F. Deutler ja liidu majandusministeeriumi vanemametnik C. D. Quassowski,
- Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: peaõigusnõunik H. Etienne ja õigusnõunik A. Caeiro,

kuulanud ära suuliseks menetluseks koostatud ettekande,

kuulanud 19. veebruari 1992. aasta istungil ära W. Meilicke, ADV/ORGA AG, Saksamaa valitsuse, mida esindas liidu justiitsministeeriumi kõrgem ametnik J. Ganske ja Euroopa Ühenduste Komisjoni suulised märkused,

kuulanud 8. aprilli 1992. aasta istungil ära kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

Põhjendused

1. Oma 15. jaanuari 1991. aasta otsusega, mis saabus Euroopa Kohtusse 1. märtsil 1991, esitas Landgericht Hannover EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel mitu küsimust nõukogu 13. detsembri 1976. aasta teise direktiivi 77/91/EMÜ tagatiste kooskõlastamise kohta, mida liikmesriigid nõuavad nii aktsionäride kui ka kolmandate isikute huvide kaitseks aktsiaseltside asutamisel EMÜ asutamislepingu artikli 58 teises lõigus tähendatud äriühingutena ning nende kapitali säilitamisel ja muutmisel, et muuta sellised tagatised võrdväärseteks (EÜT 1977, L 26, lk 1, edaspidi „teine direktiiv“), tõlgendamise kohta.
2. Küsimused tekkisid Wienand Meilicke poolt äriühingu ADV/ORGA AG (edaspidi „ADV/ORGA“) – mille aktsionär W. Meilicke on ning mille juhtkond talle 16. veebruari 1990. aasta aktsionäride üldkoosolekul keeldus teatud teabe avaldamisest – vastu esitatud hagi menetlemise käigus.
3. Kõnealune vaidlus on seotud küsimustega, mida reguleerib Saksa aktsiaseltsiseadus (Aktiengesetz), nagu seda tõlgendab Bundesgerichtshof.
4. Tuleb märkida, et Akriengesetz kehtestab kapitali suurendamise korral mitterahalistele sissemaksetele rangemad avaldamis- ja kontrollinõuded kui rahalistele sissemaksetele.
5. Saksa kohtupraktika aga kohtleb teatud rahalisi sissemakseid “varjatud mitterahaliste sissemaksetena”. See kehtib eriti nende rahaliste sissemaksete kohta, millele eelneb või järgneb

tehing, kus kõnealune äriühing maksab märkijale rahasumma, millega tasub märkijale võlgnevuse. Bundesgerichtshofi praktika kohaselt ei saa sellist sissemakset pidada rahaliseks sissemaksiks ja seega peab selline sissemaks vastama erilistele nõuetele, mis on Aktiengesetzi paragrahviga 27 ja teise direktiivi artikliga 10 mitterahalistele sissemaksetele kehtestatud. Kui neid nõudeid ei täideta, siis varjatud mitterahaline sissemaks ei vabasta võlgnevusest (vt eriti Bundesgerichtshofi 15. jaanuari 1990. aasta otsus *II ZR 164/88*, DB lk 311; BGHZ 110, lk 47).

6. W. Meilicke, kes on põhikohtuasja hageja, on seda kohtupraktikat mitmel korral kritiseerinud, eriti oma raamatus: "Die "verschleierte" Sacheinlage; eine deutsche Fehlentwicklung" (Schäffer Verlag, Stuttgart 1989), mille koopia on kohtule, vastavalt protokollile Euroopa Majandusühenduse Kohtu põhikirja kohta artiklile 20, esitatud märkustele lisatud. W. Meilicke leiab, et kõnealune kohtupraktika on vastuolus teise direktiiviga, eriti selle artikliga 11, mis annab ammendavad normid mitterahalistele sissemaksetele kehtestatud reeglitest kõrvalehoidmise takistamiseks.

7. W. Meilicke'le kuulub üks ADV/ORGA aktsia. Aktsiaseltsil olid finantsraskused ja 28. aprillil 1989. aastal otsustati kapitali 5 miljoni Saksa marga võrra suurendada. Sel eesmärgil väljastati uued aktsiaid 300% nimiväärtusega ja neid tagas Commerzbank; lõpuks said neist kõnealuse panga vara.

8. 16. veebruaril 1990. aastal toimunud ADV/ORGA üldkoosolekul esitas W. Meilicke 1989. aasta kapitali suurendamise ja saadud rahaliste vahendite kasutamise kohta juhtkonnale mitu küsimust. Sisuliselt tahtis ta kindlaks teha, kas rahalisi vahendeid oli kasutatud vähendamaks äriühingu võlgnevust Commerzbankile.

9. W. Meilicke esitas oma küsimused Aktiengesetzi paragrahv 131 lõike 1 alusel, mis sätestab, et juhtkond peab igale aktsionärile, kes seda üldkoosolekul taotleb, andma teavet, mis on seotud äriühingu äritegevusega niivõrd, kui see teave võimaldab aktsionäril väljendada täielikult informeeritud seisukohta igas päevakorraküsimuses. Paragrahvi 131 lõige 3 määratleb need asjaolud, mis juhul juhtkond võib sellise teabe andmisest aktsionärile keelduda.

10. W. Meilicke leidis, et talle 16. veebruari 1990. üldkoosolekul antud vastused ei olnud piisavad ja seetõttu jäi tal saamata teave, millele tal Aktiengesetz'i paragrahv 131 alusel õigus oli. Seega esitas ta Aktiengesetzi paragrahvis 132 kehtestatud korras ADV/ORGA vastu Landgericht Hannoverisse hagi.

11. Aktiengesetzi paragrahvis 132 on kehtestatud eriline menetluskord aktsionäridele, mida nad võivad kasutada, rakendamaks oma õigusi teabe saamiseks. Paragrahvi 132 lõike 1 esimene lause sätestab, et küsimused, mis on seotud juhtkonna kohustusega avaldada nõutud teavet, lahendab selle ringkonna Landgericht (ringkonnakohus), kes asub äriühingu registrijärgses asukohas.

12. Landgericht Hannoveris toimunud kirjaliku menetluse käigus väitis W. Meilicke, et vastuseid ADV/ORGA-le esitatud küsimustele oli tal vaja, et veenduda aastabilansi õigsuses. Ta väitis, et need vastused peaksid tal võimaldama kindlaks teha, kas ettevõtte aktsiakapitali

suurendamist 1989. aastal võib pidada varjatud mitterahaliseks sissemaksiks ning kas oli järgitud seda tüüpi sissemaksetele Saksamaa seadusandluse ja kohtupraktikaga kehtestatud nõudeid.

13. Siseriikliku kohtu kirjaliku menetluse käigus jäi ADV/ORGA kindlaks, et W. Meilicke poolt nõutud teave polnud bilansi õigsuse kontrollimiseks vajalik ja et Aktiengesetzi paragrahv 131 rakendustingimusi ei olnud täidetud. ADV/ORGA väitsid ka, et W. Meilicke'l polnud mingit huvi menetluse algatamiseks, arvestades, et mitmes tema kirjutatud teoses on ta kritiseerinud Saksa kohtupraktikat. ADV/ORGA leidis ka, et kohtupraktika rakendamise tingimused ei olnud täidetud.

14. Suulises menetluses siseriiklikus kohtus esitasid mõlemad pooled eriti eelpool viidatud Bundesgerichtshofi 15. jaanuari 1990. aasta otsuse ja märkusi. Eelotsusetaotluse asjakohasuse suhtes palus Landgericht Hannover pooltel oma seisukohti täpsemalt selgitada.

15. ADV/ORGA kordas esiteks, et varjatud mitterahaliste sissemakssetega seotud Bundesgerichtshofi kohtupraktika kohaldamise tingimusi pole täidetud ja järelikult ei ole mingit alust Euroopa Kohtusse pöördumiseks. Teise võimalusena väitis ADV/ORGA, et kui Landgericht leiab, et varjatud mitterahalise sissemaksse toimumist võib eeldada ja ainult selle sissemaksse summa suurus pole teada, siis oli vaja teha kindlaks, kas juhtkond oli tegutsenud ebaseaduslikult. Selle argumendid toetuseks väitis ADV/ORGA, et juhtkonna tegevust ei saa pidada ebaseaduslikuks, kui Saksa kohtupraktika on teise direktiiviga vastuolus. Selles kontekstis on ADV/ORGA koos W. Meilicke'ga nõustunud, et nende ühilduvuse kohta tuleks artikli 177 alusel esitada Euroopa Kohtule eelotsusetaotlus.

16. W. Meilicke väitis omalt poolt, et menetletava kohtuasja faktid võivad näidata, et tegu oli Saksa kohtupraktika mõistes varjatud mitterahalise sissemakssetega ja et tema taotletud teave on vajalik selles osas otsuse tegemiseks. Siiski nõustus ta ADV/ORGA-ga, et Saksa kohtupraktika ja teise direktiivi ühilduvuse küsimuse kohta tuleks esitada eelotsusetaotlus ja sellel eesmärgil esitas W. Meilicke Landgericht Hannoverile seitse eelotsuseküsimuse ettepanekut.

17. Landgericht väljendas oma eelotsusetaotluses seisukohta, et Aktiengesetzi paragrahv 131 kehtestatud tingimused olid täidetud sellega, et Saksamaa kohtutes ja õiguskirjanduses kujunenud varjatud mitterahaliste sissemakssete doktriini alusel oli W. Meilicke teabenõue õigustatud. Landgericht märkis, et tegelikult on võimalik, et kostja poolt enne kapitali suurendamist võetud laenu tagasimaksmine laenuandjale laenuandja rahalisest sissemaksset saadud summa abil võib olla tühine, sest sellega hoiti kõrvale äriühinguõiguses sätetest, mis olid seotud mitterahaliste sissemakssetega.

18. Landgericht siiski leiab, et ei saa teha otsust W. Meilicke esitatud hagi suhtes, sest on kahtlus selle eseme seaduslikkuses. Kui otsustatakse, et varjatud mitterahaliste sissemakssete doktriin on vastuolus ühenduse õigusega, eriti teise direktiiviga, siis on W. Meilicke esitatud hagi ülearune. Eelotsusetaotlusest ilmneb, et ADV/ORGA-l on samasugused kahtlused ja W. Meilicke nõustub, et see doktriin on ilmselgelt vastuolus ühenduse õigusega ning seega, tuginedes ühenduse õigusele, tuleks tema hagi tagasi lükata.

19. Landgericht leiab seega, et õiguskindluse huvides tuleb Euroopa Kohtule artikli 177 alusel esitada eelotsuse tegemiseks järgmised küsimused:

“1. Kas põhimõte, et enne aktsiakapitali suurendamist võetud laenu tagasimaksmisel, milleks kasutatakse laenuandjalt saadud rahalisi vahendeid, tuleb järgida teatud mitterahaliste kapitalimärkimistega seotud tagatissätteid, on kooskõlas Euroopa Ühenduse õigusega?

Täpsemalt:

2. Kas nõukogu teine direktiiv tagatiste kooskõlastamise kohta (EÜT 1977, L 26, lk 1) on otseselt rakendatav, kuivõrd üksikisikud võivad sellele vaidluses riigi vastu toetuda ja siseriiklikud kohtud peavad arvestama direktiivi sõnastuse ja eesmärgiga siseriiklike rakendusseaduste tõlgendamisel (käesoleval juhul 13. detsembri 1978. aasta seadus, millega rakendati Euroopa Ühenduse Nõukogu teist direktiivi äriühinguõiguse kooskõlastamise kohta, Bundesgesetzblatt I, 1978, lk 1959)?

3. Kas teise direktiivi sätted, eriti artiklid 10, 11 ja artikli 27 lõige 2, kehtestavad miinimumnõuded nii, et liikmesriigid võivad kehtestada või rakendada rangemaid siseriiklike seadusi, mille eesmärgiks on takistada artiklitega 10 ja artikli 27 lõikega 2 kehtestatud sissemakse väärtuse kontrollimise ja avaldamise eeskirjadest kõrvalehoidmist tehingute abil, millel on sisuline ja ajaline side rahalises sissemaksega; või

Kas direktiivi artikkel 11 sisaldab ammendavat sätetekogu direktiivi artiklite 10 ja artikli 27 lõikes 2 mitterahalistele sissmaksetele kehtestatud reeglitest kõrvalehoidmise takistamiseks ja välistab seega nendest sätetest kõrvalekalduva rangema või vähemrangema siseriikliku õiguse kohaldamist; või

Kas lisaks direktiivi artiklile 11 järeldeb ka artikli 10 ja artikli 27 lõike 2 eesmärkidest, et kõikidel liikmesriikidel on kohustus takistada mitterahalistele sissemaksetele kehtestatud nõuetest kõrvalehoidmist?

3.1. Kui direktiivi artiklitega 10, 11 ja 27 lõikega 2 kehtestatakse ainult miinimumnõuded,

a) siis kas kehtib *standstill* põhimõte, mis lubab rangemaid siseriiklike seadusi ainult siis, kui need olid olemas direktiivi vastuvõtmise hetkel? Kui jah siis,

aa) kas lubatava rangema siseriikliku seaduse ja seaduse, mis võeti vastu pärast asjasepuutuvat kuupäeva ja pole seega lubatav, kohaldamisala ulatuse kindlaksmääramine on siseriiklike kohtute ülesanne või on see küsimus seotud Euroopa õiguse tõlgendamisega, mis on Euroopa Kohtu ülesanne?

bb) kui *standstill* põhimõttega vastuolus oleva siseriikliku seaduse kohaldamisala ulatuse kindlaksmääramine on seotud Euroopa õiguse tõlgendamisega ja seega Euroopa Kohtu ülesanne, siis kas sellega rikutakse *standstill* põhimõtet, kui aktsiaseltsi poolt aktsiate märkijale võlgnevuse tasumist loetakse ebaseaduslikuks kõrvalehoidmiseks mitterahaliste sissmaksete kohta käivatest sätetest?

cc) kui *standstill* põhimõttega vastuolus oleva riikliku seaduse kohaldamisala kindlaksmääramine on siseriiklike kohtute ülesanne, siis mis on lähtekuupäev, mille alusel määratakse kindlaks, kas *standstill* põhimõtte alusel säilitatud rangem siseriiklik seadus võib jääda jõusse (kas näiteks direktiiviga seotud konsultatsioonide alustamise kuupäev, tutvustamine Euroopa Parlamendis või vastuvõtmine ministrite nõukogu poolt), ja

dd) kas rangem siseriiklik õigus, mida *standstill* põhimõtte alusel lubatakse, piirneb ainult formaalsete õigusnormidega (seadused, määrused) või laieneb see ka väljakujunenud kohtupraktikale ja doktriinidele, nagu need olid eelpool nimetatud punktis cc) viidatud lähtekuupäeval?

b) Kui teise direktiivi artiklitega 10, 11 ja 27 lõikega 2 kehtestatakse ainult miinimumnõuded (kas koos või ilma *standstill* põhimõtteta), siis kas rangemat siseriiklikku õigust võib kehtestada ainult formaalsete riiklike õigusnormidega või, hoolimata riikliku rakendava seaduse ühtlustatud sõnastusest, võib seda kohaldada ka siseriiklike kohtute poolse tõlgendamise või analoogia põhjal?

c) Kui teise direktiivi artiklitega 10, 11 ja 27 lõikega 2 kehtestatakse ainult miinimumnõuded, siis millise huvirühma seisukohast lähtudes tuleks seda küsimust kaalutleda, selgitamaks, kas siseriiklik õigusnorm on lubatud rangem norm või lubamatu vähemrange norm? Kas miinimumnõuetega kaitstavate huvide hulka kuuluvad ka äriühingu ja kolmandate isikute õiguskindlus seoses seadusliku tehinguga märkija ja äriühingu vahel, millel on sisuliselt ja ajaliselt seos rahalise sissemaksega (antud juhul, võlgnevuse tasumine aktsiaseltsi aktsiate märkijale)?

3.2. Kui artikliga 11 antakse ammendavad, kõrvalehoidmist takistavad reeglid, siis kas see tähendab, et liikmesriikidel pole õigust tunnistada ebaseaduslikuks rahalise sissemaksega äriühingu kapitali suurendamist või äritehingut ja rakendada nende suhtes tsiviil- või kriminaalsanktsioone, tuginedes ainult sellele, et sisulises ja ajalises seoses kapitali suurendamisega on aktsiaselts tagasi maksnud võla sissemakse teinud aktsiate märkijale, täitmata teise direktiivi artikliga 10 antud avalikustamise ja väärtuse kontrollimise sätteid? Kas see tähendab eriti seda, et liikmesriikidel pole õigust vastavalt direktiivi artiklitele 10 ja artikli 27 lõikele 2 nõuda väärtuse avalikustamise ja kontrollimist, kui äritegevus (antud juhul võla tagasimaksmine) toimus direktiivi artikli 11 lõike 2 mõistes äriühingu tavapärase tegevuse käigus ja see toimus pärast vastavalt artikli 11 lõikele 1 sätestatud siseriikliku õigusega kehtestatud piirtähtaja möödumist?

3.3. Kui teise direktiivi artiklitega 10, 11 ja 27 lõikega 2 ei kehtestata ainult miinimumnõudeid, mida võib täiendada rangema siseriikliku õigusega, kuid samas artikliga 11 ei anta

ammendavalt kõrvalehoidmist takistavaid reegleid ja direktiivi eesmärkidest järeldub, et kõik liikmesriigid on kohustatud takistama mitterahalistele sissemaksetele kehtestatud avalikustamis- ja kontrollimisnõuetest kõrvalehoidmist toimingute jaotamisega rahaliseks sissemaksiks ja äritehinguks, siis kas selliste kõrvalehoidmist takistamiseks vastu võetud meetmed tulenevad otseselt ja ühetaoliselt Euroopa õigusest, täpsemalt kõnealuse direktiivi eesmärkidest, või tulenevad need iga asjaga seotud liikmesriigi siseriiklikust õigusest?

4. Kas äriühingu kapitali suurendamine selle abil, et äriühingu võlgnevused märkijale kustutatakse

a) on tingimata kapitali suurendamine rahalise sissemaksiga?

b) on tingimata kapitali suurendamine mitterahaline sissemaksiga teise direktiivi artikli 27 lõike 1 mõistes?

c) või on õigus valida, kas sellist märkimist tuleb pidada rahaliseks sissemaksiks või mitterahaliseks sissemaksiks? Kas sellise valiku tegemine on teise direktiivi artikli 25 lõike 1 esimese lause alusel aktsionäride üldkoosoleku ülesanne või on see liikmesriigi ülesanne?

d) või on liikmesriikide pädevuses, teha vastavalt oma äranägemisele vahet väljalastud aktsiate rahalistel sissemaksidel ja mitterahalistel sissemaksidel?

5. Arvestades teise direktiivi artikli 7 esimest lauset:

5.1. Kas teise direktiivi artikli 7 esimest lauset tuleb tõlgendada nii, et kui aktsiaselts on finantsraskustes ja aktsiate märkimine toimub võlgnevuse kustutamise abil, siis see on täielikult või osaliselt lubamatu, või lubab see säte aktsiate märkimist nimiväärtusega, hoolimata äriühingu majanduslikust usaldatavusest?

5.2. Kui teise direktiivi artikli 7 esimene lause lubab äriühingu võlgnevuse kustutamiseega märkida aktsiaid nimiväärtusega, ilma äriühingu majandusliku usaldatavust hindamata,

a) kas siis küsimus äriühingu võlgnevuse kustutamiseega aktsiate märkimise lubatavuse kohta on seotud ühenduse direktiivi rakendamisega, mille tõlgendamine on Euroopa Kohtu ülesanne,

b) või kehtestab artikli 7 esimene lause miinimumnõuded ja lubab liikmesriikidel rakendada rangemat siseriiklikku õigust lisanõuete kehtestamisega selliste märkimiste lubamiseks,

c) või on artikli 7 esimene lause seotud ainult küsimusega, mida võib pidada lubatud sissemaksiks?

5.3. Kui teise direktiivi artikli 7 esimene lause ei ole seotud ainult sellega, kas äriühingu võlgnevuse kustutamise abil tehtav märkimine on lubatud (eelpool nimetatud punkti 5.2 alapunkt b), vaid on säte, mis sisaldab miinimumnõudeid ja mis lubab lisatingimuste kehtestamist rangema siseriikliku õigusega, siis palutakse Euroopa Kohtul otsustada

a) kas ja mis tingimustel *standstill* põhimõtte kehtib ja kas majandusliku usaldatavuse uurimine juhtudel, kus sissemakse toimub äriühingu kohustuste tasumise kustutamisega, kujutab endast *standstill* põhimõtte rikkumist (vt küsimusi 3.1. a, aa kuni dd eespool);

b) kas rangema siseriikliku õiguse all mõistetakse ametlikke õigussätteid või võib selle all mõelda ka rakendava seaduse rangemat tõlgendamist (antud juhul Aktiengesetzi 27 paragrahvi lõike 2 esimene lause); ja

c) mis huvirühma seisukohast lähtudes tuleks seda küsimust kaalutleda selgitamaks, kas sellised lisanõuded on lubatav rangem norm või lubamatu vähem range norm?

5.4. Kui artikli 7 esimene lause sisaldab ammendavaid reegleid sellise sissemakse lubatavuse suhtes (vt punkti 5.2 alapunkti c eespool), siis kas äriühingu võlgnevuste majanduslik hindamine peab toimuma:

a) äriühingu seisukohast ja seega arvestamata äriühingu majanduslikku usaldatavust; või

b) võlausaldaja seisukohast ja seega arvestades äriühingu majandusliku usaldatavuse puudumisest tulenevat väärtuse vähenemist?

6. Kui direktiivi artikleid 7, 10, 11 ja artikli 27 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et need kehtestavad ühenduse raames ühtsed kõrvalehoidmist takistavad eeskirjad, mis keelavad aktsiaseltsil võlgnevuse tagasimaksmise märkijale, juhul kui rahalise sissemakse ja võla tagasimaksmise vahel on sisuline ja ajaline seos, välja arvatud juhul, kui pole järgitud artiklis 10 sätestatud väärtuse avalikustamise ja hindamise korda, siis palutakse Euroopa Kohtul kaaluda, kas järgmised asjaoludel on tegu ebaseadusliku kõrvalehoidmisega mitterahaliste sissmaksete sätestest:

a) Kas rahalise sissemakse summa peab olema identne tagasimakstud võla summaga või kas asjaolu, et need on ainult osaliselt identsed, põhjustab ebaseaduslikkuse?

b) Kas rahalise sissemakse ja äritehingu (antud juhul võlgnevuse kustutamise) vahel peab olema subjektiivne seos või piisab sellest, kui on sisuline ja ajaline seos? Kui olema peab subjektiivne seos, siis kas ajalise seose olemasolu suurendab eeldust subjektiivse seose olemasoluks? Kui lähedane peab ajaline seos olema?

c) Kui ainult subjektiivse seose korral on tegu ebaseadusliku kõrvalehoidmisega, siis kas

subjektiivne seos eeldab, et oli olemas kavatsus hoida kõrvale mitterahaliste sissemaksete sätetest, või piisab sellest, kui oli teada, et mitterahalise sissemakse sätteid võiks kohaldada, või pole väärtuse avalikustamise ja kontrollimise sätete teadmine oluline, kui on teada, et olemas on subjektiivne seos rahalise sissemakse ja võla tagasimaksmise vahel? Kas subjektiivne seos on ebaseaduslik ainult siis, kui üks tehing on tingimuseks teisele või piisab sellest, et ühe tehingu toimumine on põhjuseks teise tehingu toimumisele? Kas selline põhjus peab olema vastastikune või piisab sellest, et ühele poolele on üks tehing teise tehingu põhjuseks?

d) Kas ka siis on tegu ebaseadusliku kõrvalehoidmisega, kui laenuasutus omandab kapitali suurendamiseks välja lastud aktsiaid rahalise sissemaksega ja Aktiengesetzi paragrahvi 186 lõike 5 kohaselt on kohustatud tegema pakkumise nende aktsiate märkimiseks teistele aktsionäridele; ja kas mitterahaliste sissemaksete kohta käivatest sätetest kõrvalehoidmise seaduslikkust mõjutab see, kas ja missuguses ulatuses aktsiaid märkinud laenuasutus on varasem aktsionär, ja kas ajal, kui laenuasutus aktsiaid märkis, põhjustas kiire aktsiate väljalaskmine kapitaliturul probleeme või kas laenuasutus tagas emissiooni?

e) Kas mitterahalistele sissemaksetele kehtestatud reeglitest kõrvalehoidmise seaduslikkust mõjutab see, et pank, hoolimata sellest, et võlgnevus maksti talle tagasi panga enda määratud rahadest, jätab oma krediidiliinid avatuks? Kas seaduslikkus sõltub sellest, kas ja millal neid krediidiliine hiljem tegelikult kasutatakse; või kas ja millal võis kapitalisuurendamise ajal eeldada, et krediidiliine kasutatakse?

7. Kas see, et üldkoosoleku otsusel ja seega reeglina lubatud kapitali suurendamine rahalise sissemaksega loetakse kehtetuks või ebaseaduslikuks ja koheldakse selliselt ainult seetõttu, et juhtkond ja aktsiate märkija on kokku leppinud, et rahaline sissemakse toimub sisuliselt ja ajaliselt üheaegselt sellise tavapärase äritehinguga (antud juhul võla tagasimaksmine), kus rahaline sissemakse läheb kas tervikuna või osaliselt aktsiate märkijale tagasi, on kooskõlas aktsionäride üldkoosolekule teise direktiivi artikli 15 lõike 1 esimese lausega antud kapitali suurendamisega seotud volitusega? Kas ebaseadusliku kõrvalehoidmise olemasolu sõltub sellest, kas üldkoosolek oli kapitali suurendamise otsuse tegemise hetkel teadlik juhtkonna ja märkija vahelise sellise kokkuleppe olemasolust või kas üldkoosolek pidi sellisest kokkuleppest teadlik olema?

8. Kui artikliga 10 kehtestatud väärtuse kontrollimise ja avalikustamise reeglitest on ebaseaduslik kõrvale hoida sellega, et toiming jaotatakse rahaliseks sissemakseks ja tavapäraseks äritehinguks, ja kui teise direktiivi artikli 7 esimest lauset tuleb tõlgendada nii, et aktsiate märkimine, mis toimub äriühingu võlgnevuse kustutamise kaudu, olukorras, kus äriühing on finantsraskustes, on ebaseaduslik (vt punkti 5.1 eespool), siis kas asjaolust, et selline märkimine on lubamatu, järeldub, et finantsraskustes äriühingu võlgnevuse kustutamine on seaduslik, kui jätta kõrvale sisuline ja ajaline seos rahalise sissemaksega või tuleb võla kustutamist, kuna seda ei saa pidada seaduslikuks mitterahaliseks sissemakseks, mida on vastavalt registreerimiseseadusele kontrollitud, pidada veelgi enam ebaseaduslikuks seetõttu, et seda sissemakset pole vastavalt kontrollitud?"

20. Kohtuasja faktide, menetluskäigu ja poolte argumentide osas viidatakse kohtuistungil ettekandele. Kohtutoimiku neid materjale käsitletakse järgnevalt ainult niivõrd, kuivõrd on vaja

kohtuotsuse põhjendamiseks.

21. Arvestades neid asjaolusid, millega seoses Landgericht oma küsimused esitas, on vajalik korrata ja selgitada mõningaid põhimõtteid, mis on seotud asutamislepingu artikliga 177 Euroopa Kohtule antud pädevusega.

22. Euroopa Kohus on korduvalt otsustanud (vt esiteks 1. detsembri 1965. aasta otsust kohtuasjas 16/65 *Schwarze v. Einfuhr-und Vorratsstelle für Getreide und Futtermittel* (1965) EKL 877) ja viimati 25. juuni 1992. aasta otsust kriminaalasjas C-147/91 *Ferrer Laderer* (1992) EKL I-4097, 6. punkt, et asutamislepingu artikliga 177 ette nähtud menetlus on koostöövahend Euroopa Kohtu ja siseriiklike kohtute vahel.

23. Samuti tuleneb väljakujunenud kohtupraktikast (vt esiteks 29. novembri 1978. aasta otsust kohtuasjas 83/78 *Pigs Marketing Board v. Redmond* (1978) EKL 2347, 25. punkt) ja kõige viimati 28. novembri 1991. aasta otsust kohtuasjas C-186/90 *Durighello v. INPS* (1991) EKL I-5773, 8. punkt, et sellise koostöö raames on siseriiklik kohus, kes ainsana tunneb kohtuasja faktilisi asjaolusid, kõige paremal positsioonil, et kohtuasja erilisust arvestades hinnata, kas eelotsus on asja lahendamiseks tarvilik.

24. Sellest järeldub, et kuna siseriikliku kohtu esitatud küsimused on seotud ühenduse õiguse sätte tõlgendamisega, siis on Euroopa Kohus põhimõtteliselt kohustatud neile vastama (vt 8. novembri 1990. aasta otsus kohtuasjas C-231/89 *Gmurzynska-Bscher v. Oberfinanzdirektion Köln* (1990) EKL I-4003, 20. punkt).

25. Siiski, 16. detsembri 1981. aasta otsuses kohtuasjas 244/80 *Foglia v. Novello* (1981) EKL 3045, 21. punkt) leidis kohus, et omaenda pädevuse hindamiseks on Euroopa Kohus kohustatud asjaolusid, mille alusel siseriiklik kohus tema poole pöördus, kontrollima. Koostöö, mis eelotsusemenetluses on esmatähtis, tähendab seda, et siseriiklik kohus arvestab Euroopa Kohtule usaldatud ülesandega, mis seisneb liikmesriikide õigusemõistmisele kaasaaitamises, mitte üldistele või hüpoteetilistele küsimustele nõuandvate arvamuste koostamises (vt eelpool viidatud otsust *Foglia v. Novello*, 18. ja 20. punkt ning 3. veebruari 1983. aasta otsust kohtuasjas 149/82 *Robards v. Insurance Officer* (1983) EKL 171, 19. punkt).

26. Euroopa Kohus on selgelt sedastanud, et kuna eelotsuseküsimuse vastusega püütakse siseriiklikule kohtule anda sellele kasulik ühenduse õiguse tõlgendus, siis on oluline määratleda esitatud küsimuse faktiline ja õiguslik raamistik ja seda arvestades on võib-olla teatud asjaoludel sobivam, kui kohtuasja nende faktide ja küsimuste osas, mis on seotud ainult siseriikliku õigusega, oleks selleks hetkeks, kui Euroopa Kohtule eelotsuse taotlus esitatakse, jõutud otsusele, võimaldamaks Euroopa Kohtul arvesse võtta kõiki faktilisi ja õiguslikke asjaolusid, mis võivad olla asjakohased ühenduse õiguse tõlgendamisel selles küsimuses, mis kohtule on esitatud (10. märtsi 1981. aasta otsus liidetud kohtuasjades 36/80 ja 71/80 *Irish Creamery Milk Suppliers Association jt* (1981) EKL 735, 6. punkt). Ilma sellise teabeta võib Euroopa Kohtul olla võimatu anda kasulikku tõlgendust (vt 3. veebruari otsust kohtuasjas 52/76 *Benedetti v. Munari* (1977) EKL 163, 20., 21. ja 22. punkt, ning 21. septembri 1983. aasta otsus liidetud kohtuasjades 205/82 kuni 215/82 *Deutsche Milchkontor jt* (1983) EKL 2633, 36. punkt).

27. Neid asjaolusid arvestades tuleb kõigepealt märkida, et eelotsusetaotluse esitamise põhjutanud vaidlusküsimuse raamistik on sätestatud Aktiengesetzi paragrahvidega 131 ja 132. Need paragrahvid on seotud aktsionäride õigusega saada juhtkonnalt teavet.

28. Esitatud küsimused ei ole otseselt seotud selle õigusega, aga nendega tuuakse esile varjatud mitterahaliste sissemaksete doktriini, eriti nagu see ilmneb eelpool viidatud Bundesgerichtshofi 15. jaanuari 1990. aasta otsuses, ja teise direktiivi kooskõla probleem. Siseriiklik kohus leiab, et nendele küsimustele on vaja vastata, võimaldamaks teha W. Meilicke teabenõude küsimuses otsust. Siseriiklik kohus väidab, et kui otsustatakse, et varjatud mitterahaliste sissemaksete doktriin, nagu see on Saksamaa kohtupraktikas kujunenud, on teise direktiiviga vastuolus, tuleks W. Meilicke nõue tagasi lükata.

29. Siiski nähtub toimikust, et pole kindlaks tehtud, et põhikohtuasjas kõne all oleval juhtum oleks selle doktriini kohaldamistingimusi rahuldanud. Nii siseriiklikus kohtus toimunud menetluse käigus kui ka Euroopa Kohtule esitatud kirjalikes märkustes on ADV/ORGA eitanud, et Saksamaa kohtupraktikat saab kohaldada ADV/ORGA ja Commerzbanki tehingule. Siseriikliku kohtu enda viide sellele vaidlusküsimusele on ebamäärane, kuivõrd siseriiklik kohus tõdeb, et Commerzbanki sissemakse võib olla vastuolus kõnealuse kohtupraktikaga.

30. Järelikult on mitterahalise sissemakse doktriini vastavus teise direktiiviga hüpoteetiline probleem.

31. Kohtule otsuse tegemiseks esitatud probleemi hüpoteetilist iseloomu kinnitab asjaolu, et siseriikliku kohtu edastatud dokumendid ei täpsusta neid õiguslikke ja faktilisi asjaolusid, mis võiksid võimaldada selgitada seda konteksti, mille raames ADV/ORGA kapitali suurendamine toimus ja teha kindlaks seosed Commerzbanki sissemakse ja Saksa kohtupraktikas kujunenud varjatud mitterahalise sissemakse doktriini vahel. Eelotsuseküsimused on konkreetselt seotud selle doktriini vastavusega teisele direktiivile, ja esitavad seega küsimusi, mille vastused sõltuvad olulisel määral sellest, mis tingimustel kapitali suurendati.

32. Seega palutakse Euroopa Kohtul teha otsus hüpoteetilise probleemi lahendamiseks, ilma et kohtul oleks teada vajalikke faktilisi või õiguslikke asjaolusid, saamaks anda kasulikke vastuseid esitatud küsimustele.

33. Järelikult ületaks kohus talle usaldatud ülesannete piire, kui ta otsustaks esitatud küsimustele vastata.

34. Järelikult, Landgericht Hannoveri esitatud küsimustele pole kohane vastata.

Kohtukulud

35. Euroopa Kohtule märkusi esitanud Saksamaa valitsuse ja Euroopa Ühenduse Komisjoni

kohtukulused ei hüvitata. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes,

EUROOPA KOHUS

vastuseks küsimustele, mis talle esitas oma 15. jaanuari 1991. aasta otsusega Landgericht Hannover otsustab:

Landgericht Hannoveri esitatud küsimustele pole kohane vastata.

Schockweiler

Kapteyn

Mancini

Kakouris

Moitinho de Almeida

Diez deVelasco

Zuleeg

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 16. juulil 1992 Luxembourgis.

Kohtusekretär

Koja esimees presidendi ülesannetes

J.-G. Giraud

F. A. Schockweiler